По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 53 (207). Львів, пятниця 9. березня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 12000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лір, Німеччині 18.000 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 100 леїв, Болгарії 50 левів, Австрії 18000 мп. Зміна адреси 500 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 500 мп.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 8. березня 1923.

Після уступлення д-ра Волод. Бачинського.

Д-р Володимир Бачинський зрезигнував зі становища голови Народнього Комітету і Міжпартійної Ради. Причини сього кроку зясував у своїй заяві, яку подали ми у вчорашньому числі нашої газети. Д-р В. Бачинський уступив, хоча і він і Народній Комітет ясно здають собі справу, що президіяльна кріза в національнім проводі саме під теперішню пору якнайменше бажана, що зміна особи голови Народнього Комітету в такий відповідальний момент може потягнути за собою фатальні наслідки.

Наше політичне життя силою обставин опинилося головним чином в підпіллю. Немає свободи слова. Кампанія з боку людей злої волі проти відповідального провідника облекшена: проти нього можна видвигнути перший ліпший закид і у відповідно спрепарованій формі пустити в курс. А людина, що несе на собі тягар відповідальности за працю на політичному полю, мусить мовчати. Мусить мовчати, бо вияснення, яке зразу обнажило би наклеп, віддавало би одночасно нитки політичної акції національному ворогови і таким робом паралізувало би її, а з другого боку ставило би під знак питання особисту свободу провідника.

Замішання, яке викликала в краю безсовісна, легкодушна кампанія „патріотів“, що стріляють з за плота в „Слові“ — грізне memento перед наслідками, які може викликати легкодушне затроювання атмосфери з боку людей, що для особистої пімсти чи для партійного інтересу забагнюють національне життя.

Справа Східної Галичини в стадії вирішування. В такий момент перерва, а навіть ослаблення в організаційній праці могла би некорисно вплинути на відпорність нашої суспільности. В кождій хвилі може бути необхідно здобутися на велику дозу активности і організованости. Потрібна тяглість, докладна зорієнтованість і меткість на провідних становищах. Тому Народній Комітет не прийняв резигнації д-ра Бачинського 18. січня с. р., тому Народній Комітет завагався і 6. с. м., навіть, коли д-р Бачинський заявив, що його постанова рішуча і невідклична.

Провід Народнього Комітету спочивав у руках д-ра В. Бачинського — можна сміло сказати — в найтяжчих часах лихоліття 1919—23. І члени Народнього Комітету, що були свідками праці свойого голови і його співробітниками, ясно здають собі справу, які заслуги положив д-р В. Бачинський на полі організації нашого політичного життя. Бож вони найкраще знають, що і якими засобами за цей час зроблено, і чи серед таких умовин можна було зробити більше.

Д-р В. Бачинський уступив, набравши переконання, що в кампанії проти його особи його противники перейшли межу, на якій кінчається добра воля, огляд на загальне добро, а починається боротьба для боротьби, в якій використовується кождий засіб, що веде до ціли, тоб то до усунення його зі становища голови Народнього Комітету.

Уступив, щоби здемаскувати останній атут, який проти нього видвигнено, мовляв — не уступає, бо за всяку ціну хоче довести до угоди поза плечима уряду.

През. Романчук — у своїй промові на засіданню Н. К. назвав цей крок д-ра Бачинського з огляду на притоку до нього — актом високо патріотичним.

В своїй заяві, д-р В. Бачинський сказав: „Хочу вірити, що тепер наступить повна консолідація наших відносин; з тою вірою я уступаю і бажаю свому наслідникови, щоби ласкава доля зберігла його від тих гнітучих досвідів, які я мусів перенести, і тих гірких почувань, які я мусів пережити“.

Тепер ці панове, що спричинили уступлення д-ра В. Бачинського, будуть примушені виявити своє справжнє обличчя. Чи тільки особа д-ра Бачинського була для них одіозна, чи поза акцією проти д-ра Бачинського тільки зручно укривано дійсну мету нечуваної в культурному світі кампанії.

Новий провід Народнього Комітету взяв на себе дуже відповідальний тягар. Головні його завдання: вдержання одноцілости національного фронту, вдержання темпа організаційної праці в краю, відпаровування чергових наступів історичного противника і врешті доконечне підготування партійного конгресу.

В цій праці повинні скупчитися біля нового проводу якнайширші круги нашої суспільности.

Стоїмо на передодні хвилі, яка вимагатиме від всіх верств нашої суспільности якнайбільшої суми активности і організованости. В такий момент з анархістичними елементами, з сівачами роздорів, калюмніяторами і політичними линвоскоками мусить боротися суспільність радикально.

Справа Східної Галичини.

„Слово польске“ подає з Варшави: Відомість, поширена деякими пополудневими газетами, буцім-то Рада Амбасадорів розглядатиме мериторично справу східних границь Польщі 8. ц. м. є не цілком вірна. Рада Амбасадорів вирішить остаточно долю польських границь що йно після 8. березня.

Парисський кореспондент „Курієра Поранного“ доносить, що Англія прийме таке рішення Ради Амбасадорів у справі східних границь Польщі, яка застереже ширшу автономію для Східної Галичини подібну, як це застережено для Закарпатської України в договорах із Чехією.

Пат. подає: В справі признання східних границь Польщі „Дейлі Телеграф“ констатує, що по думці союзної преси Рада Амбасадорів повинна признати теперішні статути для Східної Галичини й Вильна. Що-до Східної Галичини „Дейлі Телеграф“ думає, що супроти цього, що Росія не має до цього терену ніяких історичних прав також як і Україна, „польська теза, як здається, уявляє собою одиноку практичну і навіть справедливу політику“.

Наші політичні вязні почали вже четвертий день голодівки.

В середу цього тижня на третій день голодівки наших політичних вязнів у Львові, прилучилися до голодівки всі політичні вязні. Разом голодує в двох тюрмах на Баторого й Бригідках поверх 200 політичних вязнів. Цьогож самого дня делегація українських адвокатів разом із комісарем тюрми відвідала голодуючих політичних вязнів по їхніх келіях. Делегація сконстатувала, що ізза лихого відживлювання в останніх часах, спричиненого тим, що приватні харчі, призначені для наших політичних вязнів із вини тюремної адміністрації не попадали до політичних вязнів, **більшість голодуючих уже не може вдержатися на ногах.** Голодуючі лежать у ліжках, **непохитно рішені голодувати — радше до смерти, ніж піддатися зневагам і надужиттям.** Без уваги на прохання делегації адвокатів, щоб покінчили голодівку, наші політичні вязні рішуче від цього відмовилися жадаючи, щоб негайно були знесені всі обмеження прав політичних вязнів, щоб тюремні власти поводилися з ними не гірше ніж із найгіршими кримінальними злочинцями, щоб уже раз припинилася крадіжка харчів, призначених для політичних вязнів, безправне відбирання їм книжок і знарядів до писання, щоб судові власти всупереч виразним приписам не відмовлювалися приймати жалоби вязнів, як це було досі і т. д.

Окрім цих домагань у справі порядків у тюрмі, голодуючі домагаються, щоб усім їм доручено акт обвинувачення, або випущено на волю, бо судові власти за пять місяців, підчас яких голодуючі вязні перебувають у слідчій тюрмі (деякі значно довше), — судові власти чейже мали доволі часу, щоб слідство покінчити.

Справді не можна знайти слів обурення на порядки, які до такого розпучливого кроку присилували наших політичних вязнів. Їхні терпіння мусять глибоко вритися в душу всього народу і мусять викликати відгомін у найдальших закутинах краю!

Пр. 142/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 44. (198) з дня 27. II. 1923. в артикулі під заголовками: 1) „Перед вирішуванням східногалицької справи“ межи словами: а) „покликаних чинників“ і „Стоїмо на передодні“, 2) „Литовсько-польський конфлікт загострюється“ в уступі від слів: „а це в дальший“ до кінця. 3) В рубриці „Новинки“ а) заголовок четвертої з ряду нотатки, б) уступ цеї нотатки між словами: „де закон“ і „Невже душегуби“, містить в собі естао злочину з § 65 а) з. к., узнав доконану в дни 26. лютого 1923 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 проц. карн. заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 28. лютого 1923.
(Підпис нечиткий.)

ПРЕСА.

Манія великости, але чия? — Панського Львова переслідує манія манії великости.

П. Леон Радзейовскі на сторінках „Ржечипосполит-ої", про котру перед трьома днями висловився краківський „Час" — як про одну з найпопулярнійших газет, — в статті „**Манія великости**" спеціяльну увагу присвячує нашому органови.

В звязку зі справою польських границь на сході і справою Сх. Галичини в українській пресі збільшилась кампанія проти Польщі, „котра мимо знущається над бідним українським народом і безправство підносить до кермуючого принципу в управі в Сх. Малопольщі". Для висування собі цеї кампанії вистане переглянути найбільший український орган „Гром. Вістник", в котрім

„не лиш всякого рода статті: політичні, суспільні, економічні, історичні і т. п., але навіть найдрібнійша інформаційна нотатка з правила має на меті ширити брехливі вісти про Польщу, про її внутрішні відносини, господарське положення і міжнародню політику. Систематичне дискредитування польської влади доведено тут до перфекції. Кожду похибку адміністрації або надужиття влади, що може трапитися в найкраще зорганізованій державі".

Особлившою ненавістю палає „Гром. Вістник" до польської поліції і до війська.

„Читач „Гром. Вістника" мусить мати враження, що справа Галичини становить вісь всесвітньої політики, що всі державні мужі Европи й Америки про ніщо инше не думають і не говорять лише про „польський злочин", довершений на Західній Україні. Польську пресу всіх відтіней постійно висміваеться в простацький спосіб".

Українських діячів прірвав якийсь шал, бо вони не хотять рахуватися з реальними фактами, а це найбільше болить п. Радзейовского. Настрій серед Українців такий, як в р. 1918 після берестейського мира, коли то висміввано польські претенсії до Підляша і Холмщини, Польщу представлялося, як маленький безсильний краік в порівнанню з Великою Україною, могутньою великодержавою. Тимчасом Україна зникла з політичного горизонту, а осмішувана Польща піднеслася до ролі поважного чинника в Европі.

„Нема сьогодня Великої України, Петрушевич вимандрував до Відня, але лишилася манія великости, що „межує з політичним божевіллям".

Доказом цього „божевілля" має бути стаття „Гром. Вістника" про український університет „Висока школа", в котрій пишеться про вплив української культури на Литву і Польщу та про звязок між розростом культури і політичним відродженням, себ-то державною реституцією народу.

На маргінесі цеї статті одного з „лицарів свободи" мусимо запримітити, що без сумніву дається помічати застрашаюча своїм розм'ром манія великости, але не серед Українців тільки серед панів Радзейовских. Величатися тим, що Польща істнує, що вона загорнула легким способом українські землі, — саме тоді, як українське військо було увязнене боротьбою на иншому фронті, тоді як Україна була поглочена революційним хаосом і розпряжністю, як пошесть тифу косила десятки тисяч борців, як бракувало примітивного узброєння і муніції,— слаба потіха, але за те справжня і відразлива манія великости. Краківський „Час", котрий час від часу здобувається на сяку-таку обективність, виразно стверджує, що Поляки **не здобули своєї державности, що їм даровано ту державність**. А як буває з подарунками, це ми всі знаємо. А який зміст того подарунку, бачить не тільки ціла Европа, але й деякі уми серед Поляків, що в ряди-годи здобуваються на потоки щирости. Недавно Свєнтоховскі говорив про **чотири** польські народи, недавно Равта-Гавроньскі в „Курєрі познаньскім" так схарактеризував польський уряд, себто еманацію польського громадянства, дальше польську адміністрацію, як ніодин противник Поляків. П. Радзейовскі повинен уважно прочитати собі статті „Часу" про загублений ідеал польського народу, а може тоді наступить яке просвітління у його хоптою зарослім умі.

Щож до української культури, котра є всенародньою культурою, справді власністю цілого народу, усеї маси, а не кількох десяток тисяч, як деинде, то та культура дійсно є велика і багата. П. Радзейовскому повинно бути відомо, що тоді, як над Вислою і на захід від неї племена вегетували в півдикім стані, Київ вже давно був промінною культурною метрополією; п. Рада, треба поїхати до Кракова і переконатися, що тзв. ягайлонську каплицю малювали українські (руські) малярі. А коли переглянути творців польської культури, то побачимо, як мало там Поляків, а як багато Українців, Білорусинів, Литовців, а в новійших часах Жидів.

Правдою є, що український народ, віками давлений, обкрадачий, граблений, вивискуваний, мучений і тиранізований, по століттях неволі, зірвавшись серед великої пожежі, до бою за свої права, за своє місце під сонцем, — уліг у нерівній боротьбі проти численних ворогів, не завершив свого визволення короною власної державної суверенности, але це не значить, що перестала істнувати Велика Україна. Ні, вона істнує в серцях міліонів.

Манія великости, т. зн. щось, що не має найменшого угрунтування, як що істнує серед деяких типів нашого етнічного походження, то лише таких, які стоять в близькім відношенню до панів Радзейовських і їм подібних. Манія великости звичайно проявляється серед панських форналів і панських льокаїв.

„Газета Львовска", яка в ч. 53 містить

інтервю з „послом" Ільковим. Перш усього характеристика: „посол" Ільків

„о повних запалу й енергії очах, в котрих легко запалюються вогники веселости". Ті, що знають „посла" Ількова, впевнюють, що від людей різко відзначує його безнастанний ідіотичний сміх, котрий є признакою всіх анормальних людей.

Серед такого сміху „посол" Ільків оповідав про свої „постуляти", котрі йому зреалізують протектори

— людовці і польська правиця. За кілька днів він запропонує утворення мішаної ко-

місії, якаб занялася „перевіренням взаїмних відносин обох братніх народів". І ті відносини мусять „поправитися".

„І тут не має ніхто нішо до гадання". Жадні Ліги Народів! Жадні Ради Амбасадорів! Ані жадні посторонні агітатори. Ми самі Поляки й Українці мусимо збудувати наше співжиття".

Нема тепер що сперечатися, чи Львів є „польський чи український".

„Треба для добра обох народів приготовити будуччину України, але тої великої, тої над Дніпром (!) і за Дніпром (sic!)

„Посол" Ільків дуже не любить Українського Соймового Клюбу Волині, Холмщини, Підляша і Полісся.

„Ті люде — каже

— остають під командою ворожої нам партії. І нехай ніхто не думає, що вони справді висловлюють опінію і волю української більшости. Щоденно одержуємо десятки листів від селян (ми знаємо, що — навпаки — „посол" Ільків щоденно висилає десятки листів, на котрі ніхто не відповідає), інтелігенції і українського духовенства, в котрих **наші кореспонденти вияснюють свою резерву до нашого клюбу** виключно террором, принноровлюваним нечисленною, але сильно зорганізованою партією. Притім заявлюють, що лише наш клюб уважа-

Фрагмент з процесу Ст. Федака і товаришів.

(Вийми зі стенографічного протоколу).

Зізнання „редактора" Крежаловського. *)

D. 106. Nr. 68.

P r o t o k ó ł

z dnia 16. X. 1921. z Dmytrem Krężałowskim, ukończonym filozofem (?!) i redaktorem czasopisma ilustr. Budiaka ur. w Dubeszczu pow. Brzeżany 1891. rel. gr. kat. syn śp. Marcina i Paraskewji narodowości ukr. zamieszkały przy ul. Listopada 14. w Komendzie P. P. Lwów-miasto.

Upomin'any zeznaje jak następuje: Wiadomem mi było że ukr. akad. młodzież zwołała zjazd lipcowy, w b. r., a nawet jak redaktor Budiaka otrzymałem zaproszenie na ten zjazd. Dnia 3. lipca br. wyszedłszy z redakcji Budiaka do Komitetu Ukr. spotkałem w drodze prof. Hałuszczyńskiego, zagadywał mię dokąd idę, udał się wraz ze mną do Narodnego Domu wzgl. do lokalu stowarzyszenia Akad. Hromady, w którym ten tajny zjazd miał się odbyć. Przyszedłszy na miejsce stwierdziłem kolosalne przepełnienie tej sali, wobec czego odszedłem do domu ponieważ wiedziałem, że do wnętrza docisnąć się nie potrafię. Wśród zebranych spostrzegłem jedynie Holjana Romana. Treść uchwalonych na tym zjeździe rezolucji jest mi znaną, czytałem je bowiem w redakcji Ukr. Wistnyka przed zarządzoną przez prokuratorję konfiskatą. **Tu zaznaczyć muszę, że od razu nabrałem przekonania, że akcja ta nie może być bezwarunkowo poważnie traktowaną,** choćby ze względu na to, że inicjatorami jej jakoteż, że decydowały w tym wypadku osoby, których dzieciakami nazwać muszę. **Osobiście traktuję każdą sprawę, tem bardziej polityczną z realnej strony**, a ponieważ w tut. społeczeństwie ukr. **są różne partje**, a tem samem różne poglądy na sprawę teraźniejszego polit. położenia, przeto **rozpocząłem walkę w swojem czasopiśmie i osobiście przeciw tym wszystkim, których uważałem za szkodliwych w danej sprawie.** Spodziewam się, że nie powinno być tajemnicą dla tut. ogółu, w jaki sposób walkę prowadziłem, gdyż wyjawiałem go niejednokrotnie w Budiaku a dowodem tego niechaj posłuży mój artykół „Dwa zbihowyszcza" z lipca. Zarazem jako dowód niesolidaryzowania się z tymi, którzy uchwalili wyżej uchwaloną rezolucję, niechaj posłuży artykół w wiedeńskiej gazecie (organie oficjalnym Petruszewicza) p. t. „Wiczujuczi dity", który to artykół został napisany przez mego przyjaciela(!) d-ra Nazaruka, jednak **za moją inicjatywą(!)** jakoteż list d-ra Baczyńskiego, w którym jest widoczne, że przeciw nim występowałem. **Jako b. oficer armji Petlury nigdy pogodzić się nie mogłem z polityką prowadzoną przez tut. ukr. działaczy, na tut. terenie, t. j. w Wschodniej Małopolsce.**

Malczaka, którego znam jako b. oficera również armji Petlury, widzia-

---

*) Коли ми, несповна рік тому, обурені на бравжерів скандалу, яким був сатирично-гумористичний вечір „Будяка", (липень 1922 р.) звертали увагу ширшого загалу на небезпеку допущення до слова людей під **кождим оглядом невідповідальних**, то під адресою „редактора" цього „журналу" **Крежаловського** поставили ми таке питання:

„**Хто він є** і яка роля припала на його долю в нашому життю? Хто дав йому право „кари і ласки", хто пхнув йому в руки „орган" публичної опінії, який у відповідальних руках міг би бути провідником громадського життя, а так стане прибіжищем каригідного анальфабетизму і безварности!

А кінчаючи свої виводи писали ми:

„Говорити може тільки той, хто має що сказати, а право голосу здобува собі позитивною, творчою працею і **самопожертвою** для добра Нації".

Пливуче з глибини душі обурення відбилося широким відгомоном в краю. Загал відітхнув в надії, що наша стаття усунула компромітуючу нас змору раз на все. Замовк навіть сам „редактор" Крежаловський; на жаль не на довго. Проминув місяць-другий і п. „редактор" прочуняв від удару, а коли йому вже здалося, що враження скандалу „затерлося", у нього вернула стара „відвага" — далі кидатися на право і ліво, обкидуючи болотом усіх і все, що йому могло неподобатись. Що гірше — в душній атмосфері напастей і обвинувачень, яка останніми часами виросла нам понище голов, „редактор" Крежаловський найшов... союзників.

І тут уже починається момент, з якого дальша мовчанка стає каригідною. Бо сам „редактор" Крежаловський хочби навіть злочинний тип маняка, відокремлений, не міг би забогато пошкодити справі. З хвилею одначе, коли з ним рука в руку вибіралися йти якісь групи, тоді справа поважніша. І **поки що**, поки прийде час і нагода на повне освітлення тої невеликої але чорної компанії, що так чи инакше групується довкола „редактора" Крежаловського, поки вважатимемо за відповідне розкрити карти рішуче не буденної „кар'єри" самого Крежаловського, (дійсне його назвисько — Мартинишин), на цьому місці подаємо **стенографічні протоколи його зізнань**, зложених **перед польським судом з приводу процесу Ст. Федака і товаришів.**

Передбачуюча можливість оголошення протоколів, „редактор" Крежаловський вхопився останньої дошки ратунку — **погрози і шантажу**. В листі, адресованому до відповідального редактора нашого часопису, заявляє Крежаловський без обиняків, що на випадок опублікування згаданих матеріялів він „мусів би пошукати **більше радикальних** шляхів і засобів, щоби стануги в обороні своєї чести, та що він „не завагається зареагувати в як найбільше **енергійний спосіб**" і т. д.

„Редактор" Крежаловський, не дивлючись на обективну неподатність документів, які подаємо, заявляє, що все те, тільки „сплетні" і „наклепи" які носять особистий характер.

Щоби отже баламутство не ширилося, щоби загал знав вартість тих „сплетень" і раз уже засуває собі ясно і недвозначно **основну причину** нашого постійного негативного становища до „редактора" Крежаловського, і його імпрез, доводимо до публичного відома оригінальні документи, на тлі яких, напевне не буде місця на сумніви так що до вартости самого п. Крежаловського як і видаваного ним „Будяка".

жають своїм легальним представництвом".

Хіба досить вже тих признак горячкових маячень звихненого індивідуа. Ільківський інтерльокутор, слухаючи цих нікчемних перехвалок, читаючи статут твореного Ільковим і його „камратами" — „Українсько-Народнього Зєдноченя на терені Річипосполитої Польської". радіє

М. Ч.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Новелі до законів про земельну реформу в Польщі.

I.

Коли в 1918. і 1919-их роках повстала на руїнах Росії, Німеччини і Австрії нова польська держава, представників польського народу вхопила горячка. За одним махом захотіли вони не тільки зовсім затерти сліди минувшини на своїх землях, але ще й цілій їй надати відразу чисто польський характер. Найширші кордони на зовні, роздавлення на порох чужих народів в нутрі, найбільша мілітарна сила в осередку Европи та й така сама економічна перевага — ось цілі, до яких новоповстала Польща розігналася йти пробоєм.

Та згодом показалося, що не всюди так легко добитися перемоги як при зеленім дипльоматичнім столі. Перше похміля перейшло і зачалися будні. Тверда дійсність проговорила своє слово і ми свідками, як недостачі, недомагання і дефекти державної машини щораз більше зачинають гальмувати правильний хід життя, приневолюючи навіть найбільш запеклого загорільця до застанови. Сюди належить також проголошена на днях заява про підготовлення польським урядом додаткових новель до істнуючих законів про земельну реформу, які матимуть завданням — оці закони в багатьох важних пунктах доповнити і змінити. Придивімся заповідженим змінам.

Справа польського земельного законодавства була давніще обговорювана в нашій пресі. І не диво. Це законодавство було по своїй суті подумане як рішучий засіб для по змозі найскорійшого і найуспішнійшого скольонізування непольських земель, що таким чи другим способом опинилися в межах Польщі. З цим наміром польські політики зовсім не скривалися, навпаки — проголошували його з ріжних місць публично. Тому про цей бік справи розводитися нічого. Він для всіх ясний.

Діло радше в питанню про те, чи і на скільки розвиток внутрішних відносин в Річипосполитій приневолив правительственні кола — не до закинення свого справді небувалого в Европі „законодавства", (такий наївний мабуть не легко найдеться), — але до приноровлення букви закона до факту, який сильніщий від нього, до життя. Що таке лучилося?

Всі польські аграрні закони з 1919 і 1920 років мають прикмети чогось нервозно кристального і горячкового. Так і видко, що людям попалась влада в руки і вони з першого похвату, немов голодний, хотілиб заспокоїти апетити. Вкупі з публікацією оцих ріжних законів піднялись таки серед польських вчених і політиків голоси, які виказували ріжні хиби зроблених „на колінї" законів, домагаючись змін і поправок в них. Та покищо слід було виждати, які успіхи принесуть нові закони.

Чи говорити про них з національно-політичного боку? Кольонізація „східних кресів" стороннім елементом занадто відома справа, аби тут над нею лишний раз зупинятися. Нашим завданням являється придивитися тільки тим реформам, які по словам самих польських урядових чинників, необхідно в існуючому законодавстві зробити, — їм і причинам, що до поданих змін привели.

Вже в перших місяцях своєї законодатної діяльности, бо в липні 1919 року ухвалив т. зв. суверенний польський сойм резолюцію з 10. VII. 1919, в якій зясував головні принципи, на основі яких мала спіратися ціла аграрна політика держави. Вслід за цим пішли ріжні менші закони і розпорядки, яких завданням було недопустити до переходу землі в непольські руки ще заки головний закон появиться. І такий закон був соймом у Варшаві ухвалений дня 15. VII. 1920 р. Він творить основу аграрно-кольонізаційної політики Польщі. Але крім нього є ще ряд других законів і розпорядків, які управильнюють всякі справи, найтісніще з переведенням кольонізації звязані, отже: закон з 6. VII. 1920 р. про організацію земських урядів і др. Саме теперішний президент головного земського уряду у Варшаві п. Людкевич (досі п. Бяк) подав до публичного відома вістку перш усього про приготовлювані ним зміни в законі з 15. VII. 1920 р. Він сказав:

Вже є виготовлені три законопроекти, які будуть передані до розгляду Ради Міністрів після ухвалення скарбової реформи. Законопроекти є ось які: 1) новеля до закона з 15. VII. 1920 р., яка обійме цілу область держави; 2) осібний доповнюючий закон до цеї новелі, який буде відноситися тільки до східних кресів і 3) закон про сфінансування земельної реформи.

Як вияснення причини, чому польський уряд вважає дотеперішні земельні закони недоцільними, п. Людкевич подав:

Досвід останніх двох з половиною літ виказав нереальність закону про „виконання земельної реформи". Приписане при викупні поступування і його порядок не дадуться перевести в діло; а по думці більшости правників, закон є незгідний з конституцією й другими правами. І в цих точках він буде цілком змінений.

Далі говорить п. Людкевич про сполучення приватної й державної парцеляції в одну льогічну цілість. Добування землі на парцеляцію має й далі йти шляхом купна з вільної руки й шляхом примусового викупу за відповідним відшкодуванням. Тільки тепер власникам великої посілости будуть дані умови, які зведуть примусовий викуп до мінімума.

В оцих словах президента головного земського уряду у Варшаві цілком недвозначно подано, які причини спонукали польський уряд до вироблення згаданих законопроєктів.

Ці причини лежать в основних перемінах господарських відносин в Польщі, котрі наступили від 1920—1923.

В хвилині ухвалювання земельного закона Польща переживала медові місяці своєї самостійности. Революційна течія, яка плила з Росії, не могла оставити на боці своєї найблищої сусідки — Польщі. Тим більше, що наділене тепер повнотою прав польське селянство, з найбільшим завзаттям, головно в Королівстві зачало реклямувати свої претенсії до великовласницької землі. Довкруги в Европі палали вогні соціяльної пожежі. Чи отже диво, що стероризоване польське поміщицтво без протесту погодилося на новий устрій.

Треба тямити, що в 1919—1920 рр. земля ще не уявляла собою такої величезної, можна сказати: монополістичної реальної вартости, яку уявляє тепер. Карколомний упадок валюти, а тим самим заворотний зріст вартости землі як найпевнішої льокати капіталу — щойно починався. Великі простори лежали після военного винищення облогом, без движимого і недвижимого інвентаря і без робочих сил. Ціни за земельні продукти були в порівнанню з нинішними — мінімальні. Відібрання отже поміщикам деяких частин цеї землі за викупом, не дуже на них відбилося. Бо й патріотичний момент мусів бути взятий на увагу. „Людова" Польща домагалася від поміщицтва зложення „людови" деяких матеріяльних жертв.

Але подивімся, як розвинулися відносини на протязі дальших трьох літ? Вони, коротко кажучи, перевернулися до гори дном.

Соціяльний момент відпав, так, як Европа помалу втихомирилася. Внутрішні відносини всіх новоповсталих держав сконсолідувалися. Але найбільші переміни прийшли на господарському полі. Божевільний впадок польської валюти автоматично підняв в гору вартість землі. Тепер кожен клаптик землі цінується вагою золота. Чи отже байдуже великому власникові, коли земельний уряд забирає йому сотні

łem kilka dni po odbytem zjeździe lipcowym, dyskutowałem na ten temat, a w czasie (dyskusji) dysputy wyrażając swe przeciwne zdanie, uczyniłem mu zarzuty, skarciłem(!!) go za branie udziału w ich gronie, na co Malczak mi oświadczył, że podziela w zupełności me zapatrywania, dowodem czego oznajmił mi, abym przyjął do swej wiadomości, że wystąpił już z partji młodzieży akad. i wyjeżdża do Lipska na naukę celem ukończenia swych studjów. Po raz drugi Malczaka widziałem w Hostynnyci na wieczorku Budiaka. Czyża znam również osobiście jako b. oficera przy SS. i oświadczam, że wiem o tem, że był osobistym przyjacielem d-ra Fedaka a nawet bywał u niego często w domu, z czego wynika, że żyjąc z Fedakiem w takich zażyłych stosunkach wykluczonem jest aby się przed nim nie wynużał z wszelkiemi sprawami, choć by ściśle tajnej i poufnej natury. Kobierskiego znam również jak człowieka chcącego się wybić na stanowisko wybitniejsze, jednak mojem zdaniem posiada temperament nieco za ognisty i jest przytem zarozumiały, wskutek czego zdaniem mojem praca jego w społeczeństwie ukr. spotkała się wprawdzie z uznaniem, jednak powątpiewam, aby przedsięwzięta jego systemem osiągnęła jaki skutek.

Ze swej strony oświadczam, iż stoję na stanowisku ugodowem i lojalnem.

Na tem przeczytaniu protokół zakończono i podpisano.

Dmytro Krężałowski mp.

Komenda P. P.

Ciąg dalszy.

25. X. 1921. Staje Dmytro Krężałowski i upomniany do zeznania prawdy podaje co następuje:

1. Wprawdzie KUM. wybrany na ogólnem zjeździe młodz. akad. dnia 1., 2. i 3. lipca 1921. w myśl jednego z punktów z góry ułożonego porządku dziennego jest mi znanym jako taki t. zn. jako tajny organ wykonawczy postanowień i uchwał powziętych na powyższym zjeździe i wogóle jako centralne ciało wykonawcze młodz. ukr. akad. na całem terytorjum Gal. Wsch. Wprawdzie wiedziałem jakie teże KUM ma zadanie do spełnienia, a wiedziałem o tem mając dokładną treść wszystkich rezolucyj na wyż wspomnianym zjeździe powziętych, których realizację powierzono KUM-owi, wiedziałem dalej, że stanowisko tegoż KUMa było wrogiem dla narodu i rządu polskiego w Galicji Wsch., że pracował w duchu oderwania Gal. Wsch od Polski, że zadaniem jego była walka z rządem i społeczeństwem polskim, w sprawie tajnego ukr. uniwersytetu wreszcie, że tenże KUM stał na stanowisku przeciwnem podziałowi Galicji Wsch. na Województwa, jednak, kto wchodził w skład KUM-a i kto był przewodniczącym, powiedzieć nie mogę, gdyż nie wiem.

Ze swej strony w tem miejscu zauważyć muszę, że znając detajlicznie treść rezolucji ogólnego zjazdu ukr. młodz. akad. w dniu 1., 2. i 3. lipca br. owianych wrogim duchem ku wszystkiemu co polskie i uważając tego rodzaju walkę ze społeczeństwem i narodem polskim, za dziecinadę, niektóre ze wspomnianych wyżej rezolucji a ściśle mówiąc cały powyższy zjazd akad. młodz. ukr. w odnośnym numerze (22. lipca) redagowanego przezemnie pisma satyrycznego p. t. „Budiak" ze strony humorystycznej przedstawiłem.

2. Jako należący do t. zw. ukr. partji ugodowej z całą stanowczością stwierdzić muszę, że wykonany przez St. Fedaka w dniu 25. IX. br. zamach na N. P. i woj. Grab. jest niczem innem, jak tylko zewnętrznym wyrazem nastroju, jaki wśród en gros społeczeństwa ukr. w Gal. Wsch. owianego narodowem szowinizmem, wywołany przez zamknięcie ukr. tajnego uniwersytetu we Lwowie, podział Gal. Wsch na województwa i konskrypcję na terenie Galicji Wsch. zwłaszcza przed samym zamachem. Że słowa powyższe w niniejszym punkcie (drugim) przytoczone polegają na prawdzie dla ilustracji podam, iż prezes U. H. K. we Lwowie D-r St. Fedak jeden z najwybitniejszych jednostek na terenie Gal. Wsch. jako taki swego czasu przestrzegał Nacz. P. w czasie otrzymanej u niego audjencji, że stanowisko zajmowane na terenie Gal. Wsch. przez rząd i społeczeństwo polskie w Gal. Wsch. może wywołać jakie nieszczęście, — a że Dr. St. Fedak nie był złym wróżbitą świadczy o tem zamach w dniu 25. 9. 1921 przez syna jego na Nacz. P. i wojewodę Grabowskiego wykonany.

3. **Szowinistą ukr. nie byłem nigdy, a za swe względem rządu i społeczeństwa polskiego w Gal. Wsch. zajmywane ugodowe stanowisko** cierpiałem dotychczas wiele od Ukraińców tego rodzaju, jak Dr. **Wł. Baczyński**, adwokat we Lwowie, który w liście w b. m. do mnie napisanym **nazywa mię agentem polskim...**

(Докінчення буде.)

гектарів дорогоцінної землі? Він боронить її посідання всіми легальними і нелегальними способами. Грунти в державі сьогодні оброблені і використані, а земельні продукти йдуть на чолі всіх прочих індексових цін. Між иншими: в арт. 1 зак. з 15. VII. 1920 р. є постанова, що примусовому викупови не підлягають землі, які находяться з руках фахових хліборобів. У відповідь на таку постанову може всі польські поміщики післали своїх синів і дочок до ріжних фахових і рільничих шкіл, аби цим способом боронити посідання землі.

Вичислені моменти п. Людкевич, й мусів без сумніву мати на думці, коли згадав про „нереальність" закона про земельну реформу.

(Докінчення буде.)

Павло Лисяк.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Лева Мартовича до Поз. Тов-а Брединового „Віра" в Раві Руській.

Безробіття.

В окупованій области зростає безробіття. Дотепер начислено 290.000 безробітних.

Німецькі соціялісти за згодою.

На засіданню німецької соціялістичної партії в Чомовці гостро виступали проти націоналістичної агітації і проти збройного спротиву в Поруру. Війна для Німеччини булаб катастрофою і тому французько-німецький конфлікт треба полагодити в мирний спосіб. Монархісти пруть до війни, бажаючи використати її для свого державного перевороту. Соціялістична партія невдоволена з політичної лінії Куна і не усуває його кабінету тільки з огляду на повагу ситуації.

Концентрація французького війська.

На південь від Ельберфельду Французи концентрують поважні військові сили із заміром окупувати Ельберфельд.

Не буде активного спротиву.

Офіціяльні німецькі круги заперечують поголоски про активний спротив Німеччини. Німеччина приневолена хвилево стерпіти французьке насилля і чекати моменту пригожого для оборони.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

З Волині та Холмщини.

Нове польське підприємство.

Колишній отаман Оскілко і Горемика, які підчас виборів на Волині, виступили в окремим списком для того, щоб розбити єдиний національний фронт, тепер роблять заходи до організації на Волині газети „Дзвін".

Як зачувати до них приєднався також кремянецький кооператор М. Панкевич, якого за коншахти з польськими фінансовими установами на шкоду волинській кооперації, в серпні минулого року було усунено з праління кремянецького кооперативного союзу.

Політичний процес.

17. березня в Варшаві має розбиратися справа по апеляційній старві Степана Прилепи солтиса с. Збереже Володавського повіту, обвинуваченого в тому, що під час виборів він агітував за список ч. 16. Окружний суд в Білі присудив С. Прилепу на чотири місяці вязниці. С. Прилепа є на волі за кавцією 100.000 мар. поль.

Хто з нагоди коляди досіль ще не дав жертви на „Рідну Школу", хай зробить це негайно!

Українські справи

Культурна робота Українського Горожанського Комітету в Празі.

Як довідуємось від компетентних осіб, Горожанським Комітетом в Празі намічено широку програму культурно-просвітньої праці. Зараз кінчаються переговори з Чеським Урядом про утворення Учительського Інституту, що має бути „вищою школою для виготовлення організаторів народньої культури". Опріч того докінчуються рівнож переговори про здійснення великої культурно-технічно-просвітньої програми для селянства. Маються відкрити ріжні фахові курси і школи (хліборобство, трактори, кооперація і т. д.), а также загально освітні курси по українознавству. Мається видаватись спеціяльний селянський часопис і т. д.

Все це стоїть на доброму шляху і має моральне і матеріяльне підпертя з боку Чеського Уряду.

Поруря.

Заборона соціялістичного конгресу.

Окупаційна влада заборонила скликати соціялістичний конгрес в справі Поруря. Конгрес цей мав відбутися 17. марта в Кобленці, а участь в ньому мали взяти французькі й німецькі соціялісти.

Поети свободи преси.

„N. W. Journal" стратив свій дебіт в Надренії з приводу антифранцуської агітації.

Промова Куна.

Канцлер Куно виголосив в німецькому парляменті промову в справі Поруря, вияснюючи положення в тім краю та насильства Французів. Комуністи кілька раз перервали його промову. Канцлер Куно накликав богаті верстви суспільности до складання позички в золоті на виплату відшкодувань. Куно зазначив, що дотепер Німеччина виплатила для Франції 45·6 міліярдів марок в золоті і що дальші рати будуть заплачені тільки тоді, як Французи опустять Поруря.

Французи займуть Минхен?

Німецька преса доносить, що Французи мають намір обсадити Минхен, тому, що це місто є центром німецької націоналістичної агітації.

Нові акти насильства.

Французи арештували бурмістра м. Бохум і його секретаря. В Мільгельмі розброєно німецьку міліцію й арештовано кілька осіб.

Совітська Росія.

Преса в совітській Росії.

В Росії тепер виходить 193 періодичних видання, в тому числі 131 щоденників, більш 300 тижневників, решта зявляється рідше, як раз на тиждень. Розвиткови преси перешкаджає неналагодженість почтової комунікації. Коло 60 відсотків періодичних видань не доходить до передплатників. Загальна кількість примірників періодичних видань, які нині виходять в Росії, виносить півтора міліона; слід пригадати, що до війни й революції лише одна газета „Русское Слово" в Москві виходила в кількости більшій, як міліон примірників.

Стан совітської фльоти.

Загальна кількість озброєних морських сил Росії тепер виносить 146 00 тон; в той час всі инші держави, які прилягають до Балтійського моря — Польща, Естонія, Фінляндія і Латвія — мають разом фльоту, що складає 11600 тон — одну тринадцяту частину совітської фльоти; ця обєднана фльота балтійських держав складається виключно з другорядних кораблів, які уявляють дуже малу бойову вартість.

Крім зазначених сил совітська фльота має в свойому розпорядженні ще одного півпанцирного корабля „Републіка", крейсери, „Рюрик" і „Світляна", 11 торпедовців й 15 найновійших підводних човнів. Ця прибережна фльота разом з двома панцирниками „Ма...

Традиції українських революцій.

„В білий день, безвстидно, чимраз впертіше вилазить шило з націонал-демократичного міха. При помочи одинокого українського щоденника вливають його редактори дозу за дозою отрути в душі малокритичного громадянства. Систематично йде оплювання традицій української революції. Йде ревізія поглядів" на всій лінії. Перед ведуть історики: пп. Кревецький і Томашівський, їм вторують Панейко і подібні йому".

„Громадський Голос". 1923, ч. 4.

Всі ми є свідками великої національної катастрофи, яку переживає саме Україна.

Українська Держава, яку виїмково щасливі обставини просто впхали нам були в 1918 р. у руки, не істнує вже. Українські землі, які складали Українську Державу, знова пошматували сусіди поміж себе — більше, ніж се мало місце перед 1914 р. А на завершення трагедії — повна руїна на всіх областях українського національного життя: матеріяльна і моральна. Руїна — з якою сміло може рівнятися злопамятна Велика Руїна XVII. ст.

Отсе білянс найновійшої української революції.

І хто з увагою читає історію України, той не може не замітити одного: що такими білянсами кінчилися, скорше чи пізнійше всі українські революції на протязі цілої української історії.

Зруйнування старої Української Держави над Дніпром та перехід тамошніх українських земель під панування найперш Татар, відтак Литви, а вкінці Польщі — отсе був білянс першої, найдавнійшої української революції пол. XIII. ст., піднятої проти Української Держави т. зв. болохівцями чи „татарськими людьми".

Зруйнування Української Держави Б. Хмельницького, страшна Велика Руїна та розшматування України Польщею і Московщиною в Андрусові 1667/8 р. — отсе кінцевий білянс другої української революції пол. XVII ст. — Хмельниччини.

Зруйнування останків української державности над Дніпром (Гетьманщини), зруйнування Запорожської Січи та фізичне закріпощення українських народніх мас — отсе білянс третьої української революції XVIII ст. — Гайдамаччини і Коліївщини.

I.

Новочасна українська історіографія, вихована на принципах російського народництва та антидержавности, поставилася — як і ред. „Гр. Голосу" — з симпатіями до всіх згаданих вище українських народніх революцій. З симпатіями — без застережень. Однаково: чи революції сі були звернені проти своєї Української Держави, чи проти чужого панування на Україні. Однаково — не зважаючи на кінцевий їх білянс.

Становище таке української історіографії одначе дуже різко осудив ніхто инший, тільки духовий батько нинішньої української радикальної партії — М. Драгоманів.

Мало се місце при такій нагоді. В 1892 р. появилася була 1-ша кн. „Записок Товариства ім. Шевченка", а в ній на першім місци історична розвідка М. Сергієнка (проф. М. Грушевського) п. з. „Громадський рух на Вкраїні в половині XIII. в." В розвідці сій проф. М. Грушевський обговорював відомий сумний епізод в історії України — українське повстання проти Української Держави в 1240 р., що вибухло саме у найгрізнійшій для неї хвилі, коли зі Сходу чорною хмарою валила на неї дика Татарва під проводом Батия. Повстання се мало чисто соціяльний підклад: знищити нелюбі собі умови, в яких жили українські маси в Українській Державі, та створити кращі — хочби під пануванням Татар... Проф. М. Грушевський, обговорюючи отсе повстання, поставився з симпатіями до повстанців (т. зв. „татарських людий") і непрनхильно до галицького короля Данила, який, щоби ратувати Українську Державу, пішов з галицьким військом на повстанців. Становище своє проф. М. Грушевський оправдує так: „Для кого держава є альфа і омега усього історичного процесу, той не може инакше цінувати сей громадський рух, як тільки за історичний регрес, за вельми сумне збочення громади з правдивої стежки, т я ж к у історичну помилку. Миж, не збавляючи ціни державі, яко культурній і поступовій формі, одначе тільки т о д і можемо встоювати за неї, коли вона дає запомогу духовно-моральному, економічному і політичному розвитку г р о м а д и". Всеж таки і проф. М. Грушевський мусів признати, що „вона (українська громада) нищила зовсім та, чого не вміла сформувати, як се потім не раз з нею траплялось (важні слова! — прим. М. Драгоманова). Чи вона тим більше виграла, чи програла — кінчить проф. М. Грушевський — за це беремося гадати".

„Чомуж так боязко? — питає автора М. Драгоманів, рецензуючи згадану вище його працю в радикальнім „Народі". Йому треба було тільки приложити до його „громади" ту саму мірку, котрою він міряє вартість „держави", тоб то спитати, чи противукняжа реакція Болохівців і т. п. „дала змогу духовно-моральному, економічному і політичному розвитку громади" та пошукати в документах хоч натяку на той розвиток... Ми думаємо — каже М. Драгоманів, що нерішучість д. М. Сергієнка виходить з того, що він поділяє досить чудні погляди на „державу", які держаться в Росії навіть і в учених людей, котрі по свойому перекрутили взагу в німецьких фільософів ріжницю між Staat (держава) і „Gesellschaft" (громада). На самім ділі між сими категоріями якової ріжниці нема, а може бути тільки кількова... Данилове королівство було державою — каже Драгоманів — і болохівські й т. п. громади були теж державами. Судити ті держави однаково треба по тому, скільки в них було свідомої організації народніх сил"*) (чи з низу в гору, чи з гори в низ) і скільки просвіти..." Возьмім нпр. революції нідерляндську XVI ст. та англійську XVII ст... „Городські громади нідерляндські не тільки боролися проти

*) Підчеркнення М. Др—ва.

рат" і „Паризька Комуна" можуть цілком уд-ремнити всякі спроби виступів з боку балтійських держав.

Зубож ння населення.

Президіум московського Біржевого комітету направив доклади до совнаркому і совіту праці й оборони, в яких зазначає, що розпочинається кріза збуту фабрикатів і продуктів на внутрішніх ринках в наслідок зменшення купівельної здібности населення. Президіум пропонує урядові скликати державну нараду з участю експертів для виріб- ки заходів для боротьби з цим новим лихом, яке загрожує торговлі й промисловости. (Вістник).

Знову палива кріза.

На засіданні петербурського промислового бюра встановлено, що постачання петербурських заводів паливом знову знаходиться в катастрофічному стані. На март й квітень заводам обіцяно задовольнити їх потреби лише в розмірі 10—12 відсотків. Заводи примушені знову розпочати скорочення продукції й звільнення робітників. На засіданні виявилося, що на цьому ґрунті виринає можливість ускладнень з боку робітників. (Вістник).

Підбор на партійний зізд.

Центральний комітет комуністичної партії наказав всім партійним організаціям при надсилці делегатів на конференцію партії, що має відбутися в марті, звертати увагу на час перебування делегата в партії. Ц. К. пропонує делегувати лише тих комуністів, які є в партії не менше трьох років й особисто відомі Ц. К.

15 березня с. р. здержується висилку часопису всім П. Т. Передплатникам, що залягають з передплатою.

РІЖНІ ВІСТИ.

Совіти купують зброю.

Совітський уряд закупив за кордоном 750.000 крісів, 100 міліонів набоїв, 1000 скорострілів і 12 тяжких гармат. Зброя закуплена в Німеччині й Америці.

Макензен в Москві.

З Копенгаги пишуть, що маршалок Макензен перебуває в Москві, де організує бувших німецьких полонених.

Російсько-литовський договір.

В Мінську відбулася конференція, на якій заключено тайний совітсько-литовський союз звернений проти Польщі.

Француськo-совітське зближення.

„Матен" пише, що Пoанкаре і Франція не думає дальше ігнорувати совітського уряду а навпаки стреміти до француськo совітського зближення. Покищо ведуться переговори приватно-торговельного характеру, а офіціяльні переговори зачнуться пізнійще.

Новий норвеґський кабінет.

Президентом вибраний д-р Гальвен, прем'єром Шторгінг, міністр. закорд. спр. Мітеліх, справи соціяльні Клінґенберґ, міністр. праці Мідстон, міністр. освіти Соолем.

Смерть німецького амбасадора.

В Парижі помер німецький амбасадор Маєр.

Бої в Ірляндії.

В кількох місцевостях Ірляндії прийшло до крівавих боїв поміж військом і повстанцями, причім згинуло багато осіб.

Франція збільшує армію.

З огляду на непевне положення в Европі, Франція задержала під крісом річник, який на днях мав бути звільнений від військової служби

Форд хоче бути президентом.

Найбогатший на світі властник фабрики автомобілів Форд приготовляє свою кандидатуру на становище президента Зединених Держав. В тій цили він розпочав агітацію, а для передвиборчої акції Форд ангажує 70.000 автомобілів, які будуть розвозити виборчі відозви підчас найблизших виборів президента.

Париж-Москва.

На днях установлено телеграфічно почтове получення між Парижем і Москвою. Це є перше получення тих двох столиць, відновлене після 4 літної перерви.

Семйонов на арені.

Потверджуються поголоски, що Семйонов прибув з Америки до Сибірі, де організує проти-совітську кампанію.

Міжнародний конґрес інтелектуалістів.

Дня 5. квітня в Парижі відбудеться міжнародний конгрес інтелектуалістів.

Поможіть політичним вязням! Фонди Комітету допомоги для них уже цілком вичерпані! Негідне чести Українського Народу булоб, колиб наша суспільність всіми засобами не постаралася улекшити своїм політичним вязням їхню важку долю! Негайно пришліть нові датки до Краєвого Союза Кредитового, Ринок ч. 10, або до Т-ва „Дністер" вул. Руська ч. 20. Харчі доставляйте до кухні в „Народнім Домі", Львів, вул. Рутовського ч. 22, II. пов.

З польських справ.

Праця в комісіях.

На адміністраційній комісії принято внесення, яким взивається уряд, щоб у відповідній законопроєкті зрівнав емеритів був. займанщицьких держав із польськими емеритурами.

На освітній комісії пос. Васильчук (Український Парляментарний Клюб) поставив внесення, яке з уваги на занедбання українського шкільництва і на обіцянки премієра в його експозе взиває уряд, щоб часть кредиту, преліміновaного міністерством освіти на організацію трьох учит. семінарій зажито на заснування української семінарії на Волині та, щоб у рамках ухваленого буджетового преліміпаря призначено достаточну суму на удержавлення української приватної гімназії в Луцьку та, щоб із кредитів на народнє шкільництво зужито відповідну часть на організацію українських шкіл на Волині. Внесення принято 18 голосами проти 12.

Новий православний митрополит у Польщі.

Минулого тижня почалися в Варшаві наради православного синоду. Синод вибрав митрополитом православної церкви в Польщі архієпископа волинського й кремінецького Діонізія. Ухвалено получити в одну волинську й варшавську дієцезії. Митрополитови православної церкви в Польщі надано титул варшавсько-волинського митрополита всеї православної церкви в Польщі. Польський уряд згодився на ці рішення й обіцяв звернутися за посередництвом польського посла в Константинополі до тамошного патріярха, щоб поблагословив митрополита Діонізія. Митрополит повертає в Кремінець, щоб ждати на благословення патріярха, після якого прибуде в Варшаву на свій новий пост.

Слід зазважити, що митрополит Діонізій теж має славу польонофіла. Його імя було на лісті ч. 22 („бельведерчиків") підчас виборів на Волині.

матеріяльної експльоатації княжеської, не тільки боронили доісторичні основи автономії, а й **свідомо** ставили її принціпи... в той же час були осередками складної культури економічної, шкільництва, умілостий, літератури". „Коли закон — каже далі Драгоманів — з таких історичних примірів, прикладемо до наших громадських рухів, таких, як той, котрий показує д. М. Сергієнко, то побачимо, що навіть говорити про те, чи виграла чи програла з них громада — нема рації: вони **просто пропали без наслідків**, як міліони **доісторичних**[*]) супечок, котрі случались на нашій Великій Скитії. — Ми знаємо — наводжу далі слова М. Драгоманова — що у нас є навіть між ученими людьми такі, що дивляться ідилічно на наші відносини з Татарами напр. у часи запорожські. Для їх ідилій можуть дуже стати у пригоді ті факти, котрі приводить д. М. Сергієнко і з котрих виходить, що хвилями і по місцям у XIII. ст. деякі сільські громади і в нашій Руси і в північній ліпше жили (або скорше треба сказати — поправляє М. Драгоманів: ліпше **їли**) під Татарами, ніж князями — Рюриковичами..." Та не зважаючи на отсю „ліпшу їду" та на всі матеріяльні користи, які українські маси безперечно осягнули були ціною зруйнування своєї Української Держави та підданства Татарам, М. Драгоманів не похвалив їх вчинку. Навпаки „Д. М. Сергієнко — каже він — дав **наймінійшу підставу до суд** над тим рухом, сказавши, що він **не дав** Даниловi „**поставити опір Татарам...**"**)

Так поставився до української революції з 1240 р. М. Драгоманів. Поставився, як бачимо, різко негативно. Він перший дуже влучно відмітив передовсім її **первісний, примітивний** характер і зачислив її просто до категорії доісторичних, стихійно звірячих відрухів людського **стада**. Він дуже різко дальше виступив **проти ставлення матеріяльних інтересів понад усе**") — отсеї „вічної трагедії України", як назвав я се в останній моїй статті, а яка вивела з рівноваги „Гр. Голос". Він дуже ярко, кажучи словами „Гр. Голосу", „оплював традиції першої української революції"... Та — найважнійше. Він другий, побіч П. Куліша, виступив отверто **за ревізією поглядів на нашу історію**, закликаючи „рішучо позбутись від усяких ідилій, монархічних і аристократичних, як і болоківських, козацько-татарських, народницьких, а цінити прояви історичні **тільки** з погляду прогресу і його умов"***).

Та про все те, на жаль, орган радикальної партії, очевидно, нічого не знає****).

(Продовження буде).

*) Підчеркнення М. Др-ва.

*) „**Народ**" 1893 ч. 17.

**) Иниі погляди М. Драгоманова в сій справі, висловлені в його статті „Восточная политика Германіи и обрусѣніе", були висловлені 20 літ раньше, в 1872 р.

***) Народ, 1893, ч. 17.

****) Як мало винині наші радикали знайомі не тільки з ідеольоґією своїх партійних батьків, але навіть з виглядом їх осіб класичний доказ сього знаходимо в найновішім календарі радикальної партії „Громада" на 1923 р., де як портрет М. Павлика поданий портрет... ученого Серба, патр. Стояна Новаковича (...порів. Хроніка Н. Т. ім. Шевченка. Чч. 60 62, ст 77).

МАЛИЙ ФЕИЛЕТОН.

З дороги життя.

ДЕВЯТИЙ ВАЛ.

Як в останнє станем перед сталим
[тілом,
Розженем на зустріч всемогутній рух,
Буде болем віщим гартуватись тіло,
А над тілом Владар — наш одвіч-
[ний дух!..

Чи поля, чи ниви, чи долини й гори,
Все зрівняє Владар у безмежний
лан, —
Перехідні тіни побіжать на море,
Та на морі стріне лютий ураган...

І зійде півмісяць на червонім небі,
Скривиться від жалю, стане і замре,
Тільки хтось із горя, у тяжкій по-
[требі,
Гримне на все поле: — „Ой, бре
[море, бре!"...

Як надійде сонце до пісень змагання,
Заговорить громом наш запальний
[вал,
Буде то останнє духа гартування,
Буде то девятий Український вал!..

Клим Поліщук.

1923 р. 27. II.
м. Львів.

Поневолений народ, який зуміє поставити на ноги своє шкільництво — дістане в свої руки ключі від своєї вязниці.

Мемуари Вільзона.

(Нова книжка про Мирову конференцію.)

Після закінчення мирової конференції, а радше після своєї великої поразки та уступлення з президентського посту Вудров Вільзон доручив був одному з своїх найблищих співробітників, Р. С. Бекерови, який був шефом американського пресового відділу на Мировій конференції, написати історію Мирової конференції. Після більше двохлітньої праці вийшла з друку саме тепер величенька книжка, яка є чи не найбільш вартісним твором з усієї політичної літератури, яка появилася на протязі останніх трьох літ для висвітлення історії війни та мира. Бекер мав до розпорядження таємні реферати фаховців, дипльоматичне листування поміж поодинокими делеґаціями та протоколи всіх найбільш тайних засідань спершу 10-ти, а потім 4-х членної Ради, на яких Вільзон, Клемансо, Льойд Джордж і Орляндо рішали про долю світа. Тому зрозуміло, що ревеляції Бекера є надзвичайно цікаві для усіх, що були втягнені у воєнний круговорот та доля котрих тісно звязана з вислідом праці Мирової конференції.

Центральною особою названої книжки, т. зн. її героєм, є Вудров Вільзон; головною темою — його діяльність на Мировій конференції, його заміри й труднощі, з якими мусів боротися при переводженню своїх плянів в життя, та вкінци причини його великої дипльоматичної поразки, яка стала не тільки його особистою трагедією, але й трагедією десятків міліонів людей. Взявши ще на увагу, що Бекер — ученик, співробітник і приклонник Вільзона, та поклав собі метою оправдати Вільзона перед атаками, які посипались на його, то книжку Бекера справедливо вважають мемуарами самого колишнього президента Зединених Держав

Основними точками програми Вільзона було: самовизначення та Союз Народів. Переведення принципу самовизначення націй вважав Вільзон головною метою мирового договору, а Союз Народів могутнім знаряддям для оборони цього принципу в будуччині. Цю свою програму Вільзон відстоював з величезною впертістю й енерґією, але без успіху. Найголовнійшою перешкодою в осягненю мети Вільзо-

ня, Бекер вважає незнання цим останнім таємних договорів, які поодинокі великі держави позаключували на власну руку з ріжними контрагентами. Ідеалізм американського президента мав проти себе весь цинізм старої дипльоматії, мав проти себе підступ, ненависть, бажання пімсти й егоїзм.

Характеристика Вільзона.

Багато шкоди плянам Вільзона принесла сама вдача проєктодавця, чого не старається скривати його приятель, автор книжки. І так Вільзон зовсім не цікавився ні людьми ні їх психікою, плянами і ділами; він не привязував значіння до особистих звязків, він не старався широко інформувати пресу й пропагувати через неї свої ідеї. Бекер характеризує Вільзона як містика, який на прим. має особливу пошану для числа 13 (кількости букв свого йменя і призвища) так, що більшість своїх плянів і статутів збирав у 13-ти точках. Коли Вільзон щось говорив, то був переконаний, що й инші вірять у правду й доцільність наведених ним думок, — що й показалося страшною помилкою, бо цілком нові й несподівані та життям незакріплені ідеї Вільзона не могли промовити так легко до чуття й розуму хитрих дипльоматів старої школи.

Техніка мирової конференції.

Париська Мирова конференція різко ріжнилась від великих історичних мирових конгресів, як нпр. від конгресу 1815 р., де ділова праця йшла нарівні з — танцями. У Парижі лише працювали й праця висиллювала всю енергію учасників конференції. „Я ніколи не міг скласти собі такого приблизного образу чотирьох, рішаючих біг світа, Олімпійців, пише Бекер — як його представляли ріжні коментатори. Я пригадую собі лише гурти виснажених, перепрацьованих людей — поміж ними згаданих чотирьох — які боролися за виконання давління, яке було за важке для них та які падали під немилосерними ударами публичної громадянської думки. Одна лише американська делєгація рахувала тисячу триста членів. Делєгати були днем і нічю виставлені на напасть з боку висланців усіх рас і народностей: Ірляндці, Мурини, жінки, мирові союзи, філянтропійні товариства, організації фармерів, місії з Польщі і Палестини, від Кореанців, Персів, Єгиптян і мешканців Лібанон. Заведено при нашій (американській) делєгації власну курієрську службу, власну друкарню, почтовий уряд та телефонічну й телєграфічну сітку, які обслугували американські урядовці. Накопичувались повні скрині актів".

Вільзон писав свої проєкти власноручно на машині. Але не вважаючи на цей величезний апарат, Вільзон не мав відповідно наладженого контакту зі спеціялістами — фаховцями; він занадто уповав на свою волю і свого духа та, мимо найкращої волі й віри, не міг перемогти.

„Миролюбивість" на словах і на ділі.

Бекер переказує одну свою розмову з Вільзоном десь з кінцем травня 1919 р. Здавалось, що крах конференції є неминучий та що поміж великими державами панує повне розладдя. Бекер найшов Вільзона одинцем в його кабінеті, вечером, після цілоденних нарад; Вільзон був з переутоми білий як смерть і, здавалось, що он-он повалиться, як сніп.

„Ми переглянули нові кордони Австрії, (сказав президент до Бекера). Австрійці й Югославяне готові піти на ножі ізза кляґенфуртського басейну. Ми пробували назначити можливо швидкий термін плєбісциту. Клємансо казав мені, що обі сторони затягають в Істрії вже дротяні перешкоди та готуються до війни. А тут в горі, — Вільзон показав на мапу — хапають одні других за горло Мадяре й Румуни, Чехи й Поляки".

Бекер згадав, що по його відомостях ідуть в ріжних сторонах Европи бої на 14-тя фронтах.

„Не маю ніякої причини сумніватися у цю жахливу правду (сказав Вільзон). Ми радили над обезброєнням тих малих неспокійних держав. Але як великі держави можуть домагатися від них обмеження їхніх збройних сил, коли вони самі, великодержави, не хотять перевести цього у себе?!"

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Справа Поруря в англійському парламенті.

Льондон. Підчас промови в Палаті громад в справі внесення Лейбур Парті відносно окупації Поруря Роберт Сесіль заявив, що Союз Народів це одинока інстанція, котра може управильнити справу відшкодувань і безпечеенства. Член партії Вґітлі заявив, що не є річю Англії, котра забрала Німеччині стації і кольонії, давати Французам науки щодо її поведення в Порурю. Домагається інтернаціоналізації продукції вугля. Бонар Лоу заявляє, що в політиці не зайшла ніяка зміна. Доки французські державні мужі думатимуть, що примусова акція в Порурю доведе до осягнення цілей, доти безцільне є предкладане Англією посередництво. Палата не голосувала над внесенням. Наради покінчилися без ухвалення рішення.

Льозанський договір не до прийняття.

Париж. По останнім звідомленням із Ангори, Нар. Збори ухвалили рішення, що льозанський проєкт договору є не до прийняття, бо суперечить турецькому народньому пактови.

Ангора. Ухвала Нар. Зборів відкидає всяку відповідальність, колиб великодержави настоювали за прийняттям мирового договору, як щодо його духа так і букви. Велика більшість уповажнила турецьке правительство старатися осягнути мир на таких услівях: справа Мосуля має бути полагоджена в означеному речинці, фінансові, економічні й адміністраційні справи мається полагодити згідно з прінціпом повної незалежности турецького народа, окуповані землі мається евакуувати безпроволочно після підписання договору.

Ангора. Польрад. Незалежно від відкинення проєкту льозанського трактату приняли Нар. Збори революцію управняючу уряд до континуовання миров. х переговорів.

Югославія зайняла острови біля Задара.

Білгород. Югославянські війська зайняли майже всі острови, що лежать проти Задара. Одушевлене населення витало висідаючі війська.

Вільна пристань у Петрограді.

Льондон. „Дейли Тел.": Правительство совітів задумує утворити в Петрограді вільну пристань. Льондонський представник „Центросоюза" в Петрограді повідомив заінтересовані круги, що „Центросоюз" може вже гарантувати магазинування товарів в Петрограді за доплатою порто франко.

Подорож американських сенаторів до Росії.

Вашінгтон. „Н. Й. Герелд": Група сенаторів із реп. сен. Едвіном Лед на чолі задумує в найблищому часі виїхати до Росії.

Проти 1-річної військової служби у Франції.

Париж. Сенат відкинув 193 голосами проти 108 поправку сен. Тавфліба, що домагалася 1-річної військової служби. Поанкаре домагався відкинення цієї поправки, при чому поставив питання довіря.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (52.) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два місця вступної статті п. з. „Вигляди".

— **Ап. Візитатор в школах У. П. Т.** Його Ексцеленція о. Візитатор Дженоккі приняв 6. ц. м. на авдієнції Президію У. П. Т., а 7. ц. м. загостив до дівочої школи ім. Шевченка у Львові. В гарно прибраній салі привитали учениці вищих кляс високого гостя дзвінким співом „Многая літа". Маленька учениця полякувала Ексцеленції за гостину і просила переказати Святійшому Отцеви запевнення вірної предан ности, долучаючи ще просьбу о молитви за кращу долю українського народу, почім вручила о. Візитаторови гарну китицю цвітів. Його Ексцеленція приняв їх з подякою, додаючи, що радо переслав би їх Св. Отцеви, та вони зівянулиб в дорозі, то напише Йому, що найшов у серцях українських неувядаючі цвіти, яких не мають инші народи. Відтак уділив молоді апостольського благословення і підчас коли учениці співали молитву, О. Візитатор вписав до памятної книжки похвальні слова про цю школу. Перейшовши відтак до другої і третьої салі, уділив і там зібраним учиницям апостольського благословення і проваджений народніми піснями опустив дуже вдоволений школу. На представленню уч. збору розвідувався о. Візитатор ще про стан шкіл У. П. Т., похваляючи культурну працю товариства.

— **Страшна статистика.** „Ржеспосполіта" подає ряд цифр, які наглядно свідчать про неймовірний зріст злочинности в Польщі в 1922 р. в порівнанню з 1921 р. Найчисленнійше презентується рубрика крадежей. Залізничих крадежей було 12.487, крадежей з піль і лісів 33.272 і випадків бандитизму 1.584. На 320.146 випадків злочинности в 1921 р., в 1922 р. занотовано — 358.278.

— **Чергова містерія.** З Рогатинщини, яка підчас бранки стільки пострадала від карних експедицій, подають нам: В повіті наказні війти організують до Варшави депутацію, яка має посвідчити, що бранка в Рогатинщині відбувалася „нормально", без надужить. За цю прислугу обіцюють членам депутації, що їхніх синів звільниться з війська.

—

В Дулібах ходорівського округа арештувала поліція дня 4. ц. м. студента прав Костюка і відіслала його в невідому напрямі. —

— **Президентови п. Черзіньському до відома.** При розправі дня 23. лютого 1923 в пов. суді в Ходорові в карній справі проти постерункового Юзефа Курала з постерунку у Стрілисках нових о ушкодження тіла пошкодованого Лютого до ч. спр. У. 1416/22 — суддя п. начальник суду Клещиньскі по оголошенню вироку в присутности більше людей поучив постерункового Курала сими точно словами: „як бієце, то пшинаймней так, аби знакуф не било". — Цего рода поучення є раз каригідним вчинком, по другому мусить кождого обурити, коли походить від особи, яка властне установлена до репресій каригідних чинів. — Президія апеляційного суду зволить звернути увагу п. Клещиньского яко судді, щоби таких наук більше не голосив.

— **Увільнення жидівських дітей від науки в суботу.** Жидівський посол рабін Левін, відбув довшу конференцію з представниками польського міністерства освіти в справі видання обіжника до шкільних властей про звільнення жидівських дітей від обовязку шкільної науки в суботу. Посол Левін одержав запевнення, що такий обіжник небаром появиться.

— **З процесу Фанні Дітнер.** Розправа проти Фанні Дітнер, обвинуваченої о ряд денунціяцій, добігає до кінця. Ліста свідків майже вичерпана. На днях промовить прокуратор і оборонець. Результати розправи для підсудної, в великій мірі відемні.

— **„Відпустка" коменданта поліції.** З Варшави доносять, що головний комендант польської державної поліції Гошовскі одержав на днях відпустку, з якої уже на своє становище не верне. Становище головного коменданта поліції обняв полковник легіонів Баєр. Вшехпольські часописи приписують цю зміну політичним комбінаціям Сікорского.

— **Оподаткування часописів.** Фінансова комісія польського сойму приняла попразку до закона про промисловий податок, після якого оподатковується часописи і періодичні видавництва до висоти 1 проц. доходу.

— **Страшна залізнича катастрофа.** Перед кількома днями прийшло на лінії Париж-Штрасбург до великої залізничої катастрофи, спричиненої зударенням поїздів; в румовищах кількох здавлених возів найшло смерть 18 осіб, а 36 віднесло тяжкі рани і ображення.

— **Одним миром мазані.** Комісія освітна польського сойму відкинула внесок Українського Клюбу про заведення української викладової мови в школах Холмщини, Підляша і Полісся. Проти внеску голосували правиця і „Пяст". ППС. і „Визволєнє" не голосували, бо боялися зазначити двоязичні терени за Бугом.

— **З Ґрацу.** Нам пишуть: Товариші, які бажали би вписатися на літний семестер грацького університету, повинні надіслати найдальше до першого квітня на адресу: Ukr. Stud. Verein „Sitsch"-Graz-Universität — легалізовані переклади на німецьку мову — свідоцтва зрілости, метрики, свідоцтва приналежности і свідоцтва відходу з Українського Університету. Звертається увагу інтересованим, що всякі спізнення не будуть узгляднені. Колєґіяльні оплати за літний семестер виносять 45.000 корон за годину. Мінімум оплат виноситиме около 1,200.000 к. Мінімум удержання виносить місячно около 500.000 к. Літний семестер треватиме від половини квітня до кінця червня.

— **Семейна ідилля на дворі екс-цісаря Вільгельма.** Англійські часописи доносять, що жінка бувшого цісаря Вільгельма II. сподіється потомка. Для того то цісар Вільгельм старається переселитися до своєї віллі на Корфу.

— **Нова буржуазія.** Петроградська філія торговельно-промислового банку плянує випущення нових акцій з тим, щоби при їх продажі в першу чергу узгляднювати робітників.

— **Сугрівський парох!** Парох Сугрова ходорівського деканату виставив метрику по латинськи виписуючи: — імперіюм — польонія, регнум — малопольска, парохія — Сухруф і підписав її — „Андреас

Ольш парохус" та ствердив українською печаткою: — гр. кат. уряд парохіяльний в Сугрові.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— „Позів Калущина! Концерт в честь Тараса Шевченка відбудеться 11. марта с. р. в сали Нар. Дому о 7. год. веч. 1817 1-2

— Краєвий Комітет запомоги „Голодній Україні" подає до відома громадянства, що американське товариство „Ага" приймає посилки живности тільки до дня 26. марта, почім ліквідує свою діяльність. Комітет вислав доси на Велику Україну живности на 1870 (тисяч вісімсот сімдесять долярів), а приготовив дальшу посилку на 440 долярів, котрі вишлеться в понеділок дня 12. марта. Супроти ліквідації „Ага" та инших причин збіже мусить бути продане, що й поручено „Союзови торговельних спілок" а за вирученігроші вишлеться негайно живність на Україну. Тому взиваються всі повітові комітети, щоби найдальше по день 20. марта прислали рахунки і гроші, будьто зібрані готівкою, будьто вирученi з продажи збіжа, бо ні один шеляг не сміє бути ужитий на иншу ціль, як на поміч „Голодній Україні". Загальний стан рахунків подасть контрольна комісія, котра почала свою діяльність та перервала її через смерть члена бл. п. Юл. Січинського і довшу недугу дир. Омеляна Сєвича. Секція допомоги „Великій Україні" зійдеться в неділю дня 11-го марта о годині 10. і пів рано на спеціяльне засідання, на якім ухвалить розділ посилок в поодинокі місцевости на Великій Україні. Комітет повідомляє, що заст. голови Краєвого комітету урядує щодня в „Дністрі" двері 17 від год. 10—1. і дає вияснення у всіх справах, що вяжуться з діяльністю комітету „Голодній Україні". За Краєвий Комітет: В заступстві *д-р Кирило Студинський.* 1851 1-1

Дописи з краю.

(Бранка, реєстрація, карні експедиції, господарна поліції й війська.)

Гуситинщина.

Село Васильківці.

В селі Васильківцях не явився до бранки ані один Українець.Ціломісячні облави поліції не принесли жадного результату. За кару наслано на село експедицію в силі 50 кавалеристів стаціонованих частинно в Теребовлі і Тернополі. Експедиція та перебула в селі від 27. до 30 січня включно. За той час наробила вона ось які пакости „бунтівникам".

Зараз по прибуттю в село розмістилися улане по родинах, котрих сини не ставились до війська. Кождий господар мусів опорожнити стайню на приміщення військових коней, а власну худобу полишити під голим небом. Через три дні мусів кождий господар давати цілковите прокормлення жовнірови і коневи, при чому жовнірови треба було варити кури, гуси, качки, а у кого їх не було, треба було купувати мясо, ба й горівку і тютюн.

В браку соломи на підстілку, кидано під коні збіже снопами! Власна оборона уважалася бунтом і гірко мстилася. Двох „вухвальців" на розказ пана поручника, команданта карної експедиції, спровадили жовніри під крісом до громадської канцелярії і дали їм у спину по 25 гарапників, у котрі, побіч кріса і шаблі узброєний кождий улан. Господар Павло Слободян, 48 літ, котрий хоч не мав сина до війська, „обірвав" 25 гарапників за те, що відмовив жовнірам збіжа снопами для коней.

Сам поручник вдарив П. Слободяна кілька раз в лице, а потім рахував удари гарапника.

Госп. Клим Кохан, 42 літ, дістав за те лише 25 гарапників, що станув в обороні грабленого сусіда. Його тілесній „егзекуції" придивлялися війт Юліян Куніцкі, гр. писар Микита Ульновський і другі під той час присутні в канцелярії.

Із більших грабунків слід назвати:

У Феця Гикавого, який має 1 морг поля та 7 душ на удержанню, забрали 180 кг. жита та 10 тисяч мп.; в Анни Крисак, що має 1 морг поля і 3 дітей, забрано 30 кг. житної муки, 20 кг. проса, 5 курок. За те, що не знала, де син укривається, збили її гарапниками так, що через два тижні хорувала; найбільше були по руках, що й рухати ними не могла.

Гнатови Квасніцькому, латинникови, забрано 60 кг. ячменю, 30 кг. кукурудзи, 70 кг. пшеничної муки, 2 кг. круп, 6 курок, 2 кг. солонини, 2 кг. мяса, 4 бохонці хліба, пів копи ячменю снопами, пів копи немолоченого жита;

У Стефана Кунделя забрано 75 кг. жита, 25 кг. ячменю і пів копи ячменю снопами;

У вдови Анни Гнатюк (7 дітей) забрали 90 кг. ячменю, 25 кг. пшеничної муки, 4 курки, пів копи паші на підстілку:

У вдови Анни Гикавої забрали 50 кг. жита, 50 кг. пшеничної муки, 6 курок, 1 кг. мяса, 1 хліб, 12 снопів ячменю;

Страшенно побито Михайла Хомета (46 літ, 2 дітей). Били його прикладом кріса, куди попало, найсильнійший удар був в голову над лівим оком, тіло протято до кости. Безпритомного забрали сусіди до хати.

По двотижневій недузі прийшов він дещо до здоровля. Катування не минуло його жінки й дітей.

З його хати забрали жовніри 100 кг. гречки, 50 кг. жита, 50 кг. ячменю, одну копу мішанки, 2 курки, 1 гуску, упряж з коней, шапку, куплений ремінь на чоботи і богато поменших річей з обійстя. Господарило у него 3 жовнірів і 3 коні. До обслуги провадження кухні для себе спровадили чужу жінку. Коли скаргу передано командантови, сей порадив „іти до пана Бога на скаргу".

В Анни Сорока, 48 літ, забрали 100 кг. ячменю, 1 копу мішанки, 10 курок.

У Ксеньки Дутка (45 літ, 3 м. поля, 8 дітей) забрано 59 кг. ячменю, пів копи мішанки, 6 курок; вона мусіла купити за 21 тисяч горівки і булок, бо разовий хліб не смакував жовнірам.

Павлови Зайда забрано 150 кг. мішанки, пів копи паші.

Прокопови Корнило 4½ копи мішанки, 150 кг. ячменю, 10 кг. солонини.

Стефанови Кундель (с. Миколи) забрали 200 кг. жита, 50 кг. ячменю, 20 кг. пшеничної муки, пів копи мішанки, 5 курок, 1 літру горівки.

Іванови Оліновському забрали 200 кг. ячменю, 50 кг. вівса, 2 копи ячменю, 10 курей, 2 літри горівки, американське футро, золотий годинник. У кожного з названих були закватеровані жовніри і коні.

Петро Кривий (58 літ, 15 м. поля, 7 дітей) потерпів найбільше матеріяльно, бо закватировано у него 6 коней і 5 жовнірів, котрі погуляли так, що за несповна 3 добі розграбили 10 кіп вівса, 150 кг. жита, 20 кг. солонини, 15 кг. мяса, 2 гуски, 1 вівцю, 15 курок, 15 бохонців хліба, 5 мішків, 2 пошевки стягнено з подушок, 3 літри горівки за 31 тисяч, бритву до голення, годинник. Щоби охоронити себе від цілковитого знищення роздав він усю худобу і коні поміж сусідів а вся численна рідня полишила свою загороду, жовніри перевернули все корінем а сусідні газдині приганяли варити собі їсти. Жаліючогося властителя вигнав командант експедиції штурханцем в плечі і погрозою, що йому ще не таке буде, бо „відомий бунтівник".

Миколу Коморовського, 60-літнього старця водив жовнір під крісом по селі і збирав молоко для п. поручника.

На донос зловлено за той час тільки 1 пописового на присілку Юрківці, віддаленого 6 км. від Васильковець. Зловленого привязано до коня і в повнім траві пригнано до команданта в Васильківці, звідки відставлено до Чорткова, де переведено асентерунок і приділено до служби як „добровільного охотника".

Дня 30. січня ц. р. карна експедиція покинула Васильківці. За нею потягнуло 7 підвод, навантажених повно збіжем і иншим добром.

З зажаленнями до старостства не звертаноєя, бо подібні скарги инших громад збувано кпинами.

Село Бурканів.

Рівночасно з наїздом карної експедиції до Золотник, військо зїхало фірами з Новосілки й до села Бурканова та забрало:

1) У Матв'я Бабія „(охотнік" Іван) 1 корець ячменю, 1 корець пшениці, 8 курок, 1 підсвинка: страшне збили батогом Матвія і 2-го сина Павла — Свідок Павло Бабій син Паразки;

2) У Анни по Данилі Дохват („охотнік" син Петра) і її сина Антона забрано около 5 q пшениці, курий богато, 5 мішків. — Свідки Іван Дохват, Юрко Сивульський, Петро Сивульський, Гринько Бойчук.

3) У Гринька Саньоцького рабовано також.

Все зрабоване з Золотник і Бурканова добре звожено до Бурканова. Там жовніри продавали кури і дещо инше і купували горівку.

Поліцай Буйна бив кождого „охотніка" коли прийшов зголоситися, в страшний спосіб; приміром збито Павла Сеня.

Староста в Підгайцях сказав людям, що були у него зі скаргою, що все буде полагоджене, а військова команда накричала на них. Капітан сказав їм, що ще того мало було, бо треба було спалити село.

Курс грошей.

Львів, дня 7. марта 1923.

Доляри американські	45.800—46.200
„ „ (1 і 2-ки	45.300—45.700
Доляри канадійські	44.500—45.000
„ „ (1 і 2-ки	44.000—44.500
Марки німецькі (10 тис.)	2·70—2·75
„ „ 1000	0·00—0·00
„ „ (сотки)	2·40—2·60
„ „ (дрібні)	2·20—2·40
Леї румунські	207·00—210·00
„ „ (дрібні)	190·00—200·00
Корони чеські	1360·00—1400·00
„ (дрібні)	1340·00—1450·00
Австрійські стемп.	00·00—00·00
„ „ ст. ем.	0.000·00—0.000·00
„ сотки нов. ем.	00·00—00·00
„ 50 кор.	00·00—000·00
„ 20 кор.	—·——·00
„ 10 кор.	—·00—00·00
„ 1. і 2-ки	0·00—0·00
Рублі 5-сотки	430·00—480·00
„ сотки	400·00—450·00
„ 25-ки	105·00—115·00
„ дрібні	0·00—0·00
„ думські 1.000-ки	00·00—00·00
„ „ 250-ки	00·00—00·00
Карбованці	0·00—0·00
Гривні	0·00—0·00
Франки французькі	2750·00—2825·00
Фунти стерлінгів	210.000·00—215.000·00
Франки швайцарські	8500·00—8800·00
Золото:	
20 кор.	195.000·00—205.000·00
20 франк.	185.000·00—195.500·00
20 марк. нім.	210.000·00—220.000·00
Фунти стерлінги	00.000·00—00.000·00
10 рубл.	230.000·00—240.000·00
Доляри	00.000·00—00·000·00
Срібло:	
Корони австр.	2.900·00—3.000·00
5 кор. австр.	00.000·00—00.000·00
Фльорени австр.	7.200·00—7.400·00
Рублі	13.000·00—133 00·00
Копійки	00·00—00·00
Доляри американські	00.000·00—00.000·00
„ „ полов. і ¼	0.000·00—0.000·00
Доляри канадійські	0.000·00—0.000·00
„ „ дрібні	0.000·00—0.000·00
Леї румунські	0.000·00—0.000·00

✝ Посмертні згадки.

Константин Лисовський, залізничий урядник, вельми заслужений народний робітник в Копичинцях, помер в Чорткові дня 23. лютого 1923 р. в 49. році життя, осирочуючи жінку і троє дітей. Похорон відбувся в Чорткові дня 25. лютого 1923. р. при великім здвизі народу. — В. Й. П. 1848 1—1

Юлія Ірена Владичинова, вдова по народнім учителю, померла дня 23. лютого ц. р. в 74. році життя в Перемишли. В. Й. П. 1845 1—1

ОПОВІСТКИ.

Заповіджений святочний Духовний Концерт в салі „Народного Дому" у Львові" переложено на слідуючий тиждень. — КОМІТЕТ. 1852 1—1

На Українські Високі Школи зложили через Повітову Студентську Раду в Борщеві: Читальня „Просвіти" Бурдяківці 8.250, Солонинка Т. Шупавка 2000, о. І. Ганкевич 1000, Дроздовський Ізидор 2000, Дроздовський Йосиф 2000, Ольга Сабатова 5000, о. І. Ганкевич 2000, О. Бідяк 2000, Галабурда Г. 5000, Марціків Петро 5000, Косар Антін 1000, Солонинка Г. 5000, Анастазієвський Г. 1000, о. Купчинський 2000, С. Дерчак 2000, Е. Лисинецький 1000, Г. Баранюк 5000, В. Гафткович 5000, І. Романківський 5000; збірки: Цигани 5500, Скала 6000, Кудринці 6125, Миханків 12500, Жилинці 7585, Борщів (Копяківський) 13900, Більче 10200, Шупавка (Величковський 17300), Шупавка (Олексіїв) 12400, Голінатий С. Іванків 5000, Мушкарів кг. 110 жита, кг. 40 кукурудзи, Іване 9790, Тарнавка (Галабурда Г.) 3500, жита 114, пшениці 50, в Звагню (Галабурда) 485 і кг. жита 50, Борщів (Копяківський) 15020 і кг. 75 жита; Іванків коляда 72000, о. Щуровський Іванків збірка 51200; збіжжа продано (18. І.) за 246500. — Всім жертводавцям складає подяку Українська Краєва Студентська Рада. XXI 1—1

Присилайте передплату!

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Влодку Семець, вертай зараз до дому. — Твій Батько. 1833 3—3

Дрібні оголошення.

ВДОВА по священнику, господарна, ощадна, — шукає місця до заряду домом у вдівця-священика. — Ласкаві зголошення до адміністрації під: „Праця". 1843 1—2

ШЛОСАР і властитель реальности, старший чоловік і вже не в силі, хотів би знайти перемника варстату, Українця (евент. міг би стати його зятем) до ведення і розширення робітні (о токарню і гісерню). Актуальне є також отворення і ведення української школа-бурси. — Близша відомість в Адміністрації. 1846 1-1

УРЯДНИК нафтового товариства пошукує комнати, евентуально спільної та з харчом за доброю заплатою. — Ласкаві зголошення — Ядів Нестор готель Жоржа. 1842 1—2

КОНЦИПІЄНТ адвокатський, д-р прав, рутинований, з трибунальською практикою шукає місця в осідку окружного суду або в більшому повіт. місті. Зголошення з поданням умов слати до Адм. часопису під: „Концип’єнт". 1828 2—3

КУПЛЮ у Львові партеровий дім або один поверх найбільше три мешкання з котрих одно вільне. Писати Дружкопіль Druźkopol poczta Horochów, Aleksandrowowi. 1818 2—2

ІНТЕЛІГЕНТНОЇ женщини в середнім віці до провадження кухні та заряду хатним газдівством глядає о. Андрій Гаврищак, парох з Борщович біля Львова. Почта і залізн. стація в місци. Місце до обняття сейчас. 1810 3—3

До читачів „Громадського Вістника“!

ВЖЕ МАЙЖЕ ВСІ читачі „Громадського Вістника“ переконалися, чи то будучи особисто в нашій кооперативі, чи то по **отриманню** замовлених у нас товарів **почтою**, що кооп. **„Реґулятор“** є найдешевшим жерелом закупу товарів, о чім остаточно свідчать також тисячі писем до нас зі всіх майже сторін нашого краю, від наших клієнтів, а іменно від поодиноких осіб, кооператив, спілок, крамниць і т. п. **Замовляючий у нас товар**, стається нашим постійним клієнтом, о чім переконуюче свідчать часті замовлення, які одержуємо щоденно від многих осіб з великими подяками, чого не можемо помістити лише з браку місця. **Чому у нас товар добрий і дешевий?** Відповідь дуже проста: купуємо безпосередно від фабрик більші партії, а наш клич: — — **Великий оборот малий зиск!** Хотячи дати на дальше можність набути вигідно товар, висилаємо ще по старих цінах, а зглядно з невеликою звишкою і подаємо нище ціни: **Матеріял одяговий** вовняний, доброї якости дуже тривкий в ріжних красках, подвійної ширини, який надається так на мужеські убрання, як рівнож на жіночі костюми. За метер сорт А. 18.500, сорт Б. 22.500, Сорт В. 38.000, Сорт Г. 42.500, сорт Д. 56.500, сорт Е. 68.000 мп. **Матеріял на пальта**, покриття футер, курток і пр., дуже тривкий, заступає цілком найдорощі англійські сукна в ріжних красках по ціні за метер: сорт А. 29.800, Сорт Б. 58.800 сорт В. 80.000 мп. **Матеріял на жіночі сукні**, практичний, в ріжних красках по ціні за метер: сорт А. 12.500, Сорт Б. 16.500, сорт В. 21.800 мп. дальше лішої якости повної ширини, Сорт А. 29.500 Сорт В. 32.000, сорт В. 48.800 мп. **Цайґи мягкі**, дуже тривкі, з подвійної нитки по ціні за метер: сорт А. 10.500, сорт Б. 15.800, Сорт В. 22.600, сорт Г. 27.800 мп. **Полотна, зефіри, полотенка, перкалі** 7.800—12.900 мп. **Аксамит** в пружки на споднї і одяги в ріжних красках дуже тривкий: сорт А. 28.500, сорт Б. 29.900 мп. як вище. **Струкс** звич. дуже сильний сорт А. 18.500, сорт Б. 26.800 мп. **Хустки, хустинки** від перкалевих до шовкових по ціні від 3.700 60.000 мп. До кождого замовлення висилаємо спеціяльний цінник. — Замовлення висилаємо сейчас і платиться при одержанню товару. Порто і опакування платить замовляючий.

1850 **УВАГА:** Товар не до вподоби приймаємо, гроші звертаємо або замінюємо після бажання на инші в протягу 14. днів, тому ризика нема. 1—3

Замовлення просимо адресувати так: — **Кооп. „РЕҐУЛЯТОР“, Львів, вулиця Валова число 14.**

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Стефан Федак

1747 веде поновно 7—10

АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

у ЛЬВОВІ, вулиця Сикстуська ч. 48.

АДВОКАТ

Д-р Григорій Стецюк

1—4 отворив і веде канцелярію 1844

в ПІДГАЙЦЯХ

дім п. Тихого, коло Суду.

Позір майстри шевці і прикравачі!

„Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами“ у Львові пошукує до своєї шевської робітні доброго прикравача, котрий розумівся би на всякій шевській роботі під дуже користними услівями. Зголошення з фах. рекомендаціями до „Дому Українських Інвалідів“ Львів, вул. св. Софії ч. 25, рано і пополудни в канцелярії. XXI. 1—3

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

ФІЛІЇ Т-ВА „ПРОСВІТИ“ в ЖУРАВНІ

відбудуться в середу, дня 14. марта 1923: о год. 1. в пол. в домі п. Семка Стефанишина н/Дністром в Журавні зі слідуючим порядком:

1) Отворення Зборів і звіт з діяльности за посл. рік 1922.

2) Реферати: а) просвітно-організаційний, делегата Г. Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові, б) економічний реферат п. Льва Герасимовича, в) будова „Народнього Дому“ в Журавні, реферат п. Матія Данилишина.

3) Вибір Виділу.

4) Вибір відпоручника на Заг. Збори Матірнього Т-ва „Просвіта“ у Львові на день 2. квітня ц. р.

5) Внесення і інтерпеляції.

Справи дуже важні, отже хто інтересується долею Журавенщини, повинен безусловно на цих Зборах явитися.

За Виділ Філії Т-ва „Просвіта“ в Журавні

о. Іван Чикета, парох в Дубраві, голова. **Р. Шенкірик**, секретар.

1849 1—1

Дня 18. марта ц. р. о год. 10. рано в салі „Дешевої Харчівні“ при вул. Супінського 31. відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

споживчо-кредитової кооперативи з обмеженою порукою

„СТУДЕНТСЬКА САМОПОМІЧ“

зі слідуючим денним порядком:

1) Відкриття.

2) Звіт з діяльности: а) Управи, б) Контролі.

3) Доповнення Управи.

4) Доповнення Надзірної Ради.

5) Зміна § 5. і § 14 статута (підвижка удіду і ведення харчівні.

6) Евентуалія. 1847 1—1

Львів, 5. марта 1923.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Лев Глинка, голова. **Максим Бриликський.**

Позір! Позір!

Найсолідніший і найдешевший склад — ВЗУТТЯ

ЛЬВІВ, вул. ТРИБУНАЛЬСЬКА ч. 10

1822 (готель під 3 ма Коронами). 3—5

:: МАРКИЛ ШТАРК ::

Дуже важне для реемігрантів до Америки.

ЕВРОПА-АМЕРИКА 4½ ДНЯ через Океан.

ЕВРОПА-КАНАДА 4½ ДНЯ через Океан.

КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

„WHITE STAR LINE“

(ЛІНІЯ БІЛОЇ ЗОРІ).

Кождий, хто хоче повернути до Америки, незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без трудноців до місця вїзду в Америці.

„WHITE STAR LINE“

ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського 5. і ЛЬВІВ, Городецька 36.

ГУРТІВНЯ „БЛЯХИ“

1830 **ЛЬВІВ, СВ. АННИ 1.** 2—4

купує **СТАРИЙ ЦИНК** в кождій кількости (найрадше вагоново) і платить найвищі ціни.

:: Вільні посади! ::

I. Інструкторки до ведення робітні біля; вимагається фахове знання.

II. Інтеліґентної сили з торговельною практикою.

III. Робітниць до шиття білля і білого гафту. XV 2—?

ВТ-ві „Труд“ Львів, Ринок 39.

ПАМЯТНИК НАШИХ ГЕРОЇВ!

Вже вийшла з друку ліста втрат

„ЖАЛІБНА КНИГА“ ч. I.

кожде Товариство, Читальня, кожда свідома українська родина нехай замовляють

„ЖАЛІБНУ КНИГУ“

в „Союзі Українських Інвалідів“, Львів, вул. Руська ч. 3/II. пов.

Ціна книжки 2000 мп. — пересилка і опакування 800 мп. — На бажання висилається за посліплатою. XXI. 2—2

ПАМЯТНИК НАШИХ ГЕРОЇВ!

Заклад купелевий в ПІДЛЮТІМ

приймає на час від 1. мая до кінця вересня ц. р. 1) **Інтеліґентну поважну женщину як управительну кухні, 2) пять дівчат до обслуги.**

Лише письменні зголошення враз з поданими услівями належить надсилати до кінця марта на адресу: **Евген Ґашинський** Львів, вул. Вроновська 5. Неуязгляднені зголошення позістануть без відповіди.

1835 2—3

Ширіть наш часопис!

Важне для Пань і Панів!

Повернувши з Відня, привіз я послідні новості до перерібки і фарбування жіночих і муж. соломяних капелюхів

Карло Вайсе ЛЬВІВ, вул. Домініканська 5. 3-1

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від суботи 3. березня ц. р. **НАЙБІЛЬШИЙ ШЛЯҐЕР СЕЗОНУ**, монументальний всесвітній фільмовий архитвір. На підставі драми геніяльного письменника М. МЕТЕРЛІНКА.

МОННА ВАННА

(Madonna Giovanna)

Трагедія з часів відродження в 7-ох великих частях. В головній ролі найгарнійша найзнаменитіша драматична артистка Lee Parry, Лідія Сальмонова, Павло Веґенер, Олаф Фйорд і ин.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З Друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.